

**Adatlap témahirdetési javaslatához
a Csonka Pál Doktori Iskola Tanácsa részére**

Témavezető neve: Szabó Julianna PhD
e-mail címe: szabo.juli@freemail.hu

Téma címe: **A településfejlesztés komplex fenntarthatósági kritériumai**

A téma rövid leírása:

Az urbanisztika egyik legnagyobb kihívása korunkban a város valós folyamatainak és a település szintű tervezésnek olyan értékelése és metodikai átdolgozása, amely a fenntarthatóságnak komplex (egyidejűleg ökológiai, gazdasági és társadalmi) értelmezésben is megfelel. A komplex fenntarthatósági kritériumoknak egyszerre kell átalakítaniuk a regionális, a települési szintű és a közösségi projekt-tervezés rendszerét.

Mindennek figyelembe vételével a fenntartható település témakörében az Urbanisztika Tanszék aktuális kutatási terveihez (TÁMOP, OTKA) is igazodva a következő tematikákkal indítható PhD dolgozat:

Településrendezés:

- A városforma és a mindennapi közlekedési energiafogyasztás összefüggésének modellezése
- Városias beépítési típusok összehasonlító ökológiai fenntarthatósági elemzése
- Az építési szabályozás eszközrendszerének kritikája a fenntartható városfejlesztés szemszögéből

Településfejlesztés:

- Tömbrehabilitációs módszerek összehasonlító komplex fenntarthatósági elemzése
- A közterületi rehabilitáció komplex fenntarthatósági értékelésének indikátorrendszere
- Önkormányzati fejlesztési projektek összehasonlító komplex fenntarthatósági értékelése

Bármely tematika kidolgozásakor követelmény az elméleti alapkutatáson túl a mai magyar illetve nemzetközi (európai) gyakorlat kritikai elemzése is.

A téma meghatározó irodalma:

- Brundtland, Gro H. és társai: Közös jövőnk, Mezőgazdasági Kiadó, 1998
- Daly, Herman E.: Sustainable Growth: An Impossibility Theorem. Development, 1990: 3/4, Rome
- Lipcsei Charta
- Ecological urbanization
az Environment and Urbanization tematikus számai, 1 és 2/2006
- La ville durable en question(s)
az Urbanisme tematikus száma, 363/2008
- Novák Ágnes: Öko-város, a fenntartható városfejlesztés építészeti aspektusai
http://archivum.epiteszforum.hu/muhely_utopia.php?muid=200-
- Kovács Z., Szirmai V.: Városrehabilitációs beavatkozások és a térbeli társadalmi kirekesztés: a társadalmilag fenntartható városfejlődés budapesti lehetőségei
in: Tér és Társadalom 1/2006
- Fleischer Tamás: Fenntartható fejlődés: környezeti, társadalmi és gazdasági tényezők
in: Farkas Péter és Fóti Gábor (eds.): Magyarország globális környezete 2020-ig.. MTA Világgazdasági Kutatóintézet – CEU Center for EU Enlargement Studies, Budapest, 2007
- Alföldi György, Kovács Zoltán (szerk.) és tsai: Urban Green Book – Városi Zöld Könyv, Építészeti Tájékoztatási Központ Kft., MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Rév8 Józsefvárosi Rehabilitációs és Városfejlesztési Zrt., 2008
- Erdős Tibor: Fenntartható gazdasági növekedés; Akadémia Kiadó, Budapest, 2003
- Erdős Tibor: Mekkora lehet Magyarországon a fenntartható növekedés üteme I., II.; Közgazdasági Szemle 2004 május, június
- Marhold, H- Meimeth M.: Sustainable Development in Europe: A comparative discourse analysis Nomos, 2009
- Szlávik János: A „fenntarthatóság” szintjei és útjai (A fenntartható fejlődésközgazdasági összefüggései); MTA doktori disszertáció

- Szlávik János: Fenntartható környezet-, és erőforrás-gazdálkodás, KJK-Kerszöv, Budapest 2005
- Vida Gábor: Helyünk a bioszférában, Typotex Kiadó, Budapest, 2001
- Szűcs I., Rausz A. (szerk.): A fenntartható fejlődés indikátorai Magyarországon, KSH, 2007

A téma hazai és nemzetközi folyóiratai:

- Falu, Város, Régió
- Tér és Társadalom
- Magyar Építőművészet
- Environment and Urbanization
- Cities
- European Planning Studies
- European Urban and Regional Studies
- Urbanisme

A témavezető fenti folyóiratokban megjelent 5 közleménye:

- Szabó Julianna: Települési stratégiák a budapesti agglomerációban
in: Tér és Társadalom, Pécs, 4/2003
- Szabó Julianna: Terv
in: Magyar Építőművészet, Budapest, 3/2009
- Szabó Julianna: Tovagyűrűző hatások
in: Magyar Építőművészet, Budapest, 5/2009
- Szabó Julianna: Bartók (szintén)kultucca
in: Magyar Építőművészet, Budapest, 6/2009

A témavezető utóbbi tíz évben megjelent 5 legfontosabb publikációja:

- Dr. Locsmáncsi G., Dr. Megyesi T., Szabó J.: Településtudományi kutatások hosszú távú koncepciója
BME Urbanisztika Tsz., Budapest, 2004
- Budapest Középtávú Fejlesztési Programja
Városkutatás Kft., Budapest, 2004-5.
- Szabó Julianna: Marseille
Graz (Locsmáncsi Gáborral)
In: Tanulmány 10 európai nagyváros utolsó évtizedekben történt kiugró fejlődésének, fejlesztésének azon tapasztalatairól, amelyek Budapest városfejlesztési koncepciójának kialakításához tanulsággal szolgálhatnak
BME Urbanisztika Tsz. És Építész Stúdió, Budapest, 2007
- Szabó J., Locsmáncsi G.: A településrendezési eszközök megvalósulását segítő jogszabály- és intézményfejlesztési javaslatok
BME Urbanisztika Tsz., Budapest, 2008
- Szabó J., Locsmáncsi G., Körner Zs., Alföldi Gy., Varga I., Rab J.:
Közterületi rehabilitáció városfejlesztési hatásai - A budapesti közterület-rehabilitációk funkcionális, városképi, gazdasági és társadalmi hatásainak elemzése
BME Urbanisztika Tsz., Budapest, 2009

A témavezető eddigi doktoranduszai: -

Melléklet: a téma bővebb leírása

Budapest, 2011. február 24.

Témavezető aláírása

A településfejlesztés komplex fenntarthatósági kritériumai

A fenntartható város jelentősége

A fenntartható városfejlesztés korunk nagy kihívása, hiszen az emberiség egyre nagyobb hányada él olyan urbánus környezetben, amelynek minősége meghatározza a fenntartható életvezetés lehetséges választásait.

A városi önkormányzat a kommunális szolgáltatások működtetésével jelentős fogyasztója a környezeti javaknak (terület, víz, levegő, energiahordozók, stb.), az általa okozott környezetterhelések pedig a közigazgatási területén túl is hatnak. Ugyanakkor az infrastrukturális rendszerek létrehozásával, a városszerkezet tervezésével, az épített környezet szabályozásával behatárolja azokat a lehetőségeket, amelyek keretében a városban élők és tevékenykedők környezetileg tudatosan cselekedhetnek.

Mindezek miatt a településfejlesztés mindhárom – stratégiai, szabályozási illetve az ebbe a környezetbe illeszkedő projekttervezési – tevékenységében számonkérhető a város közösségi aktorain a város fenntartható fejlődése. Mindezeknek a tág értelemben vett várostervezési eszközöknek szinergikus együttese lehet csak képes arra, hogy a település ökológiai lábnyoma minél kisebb lehessen.

A komplex fenntarthatóság kritériumrendszere

A fenntarthatóság értelmezésekor a szakirodalom megkülönbözteti a „gyenge fenntarthatóság”-ot¹ és az „erős fenntarthatóság”-ot². Előbbiben a gazdasági, társadalmi és ökológiai fenntarthatóság egymással egyenértékűen elemezhető, a gazdasági, társadalmi és környezeti erőforrások egymást helyettesíteni képes tényezők. Az utóbbi értelmezés az ökológiai és társadalmi rendszerek korlátos újratermelhetősége miatt az ökológiai (és részben a társadalmi) fenntarthatóságnak előnyt és sérthetlenséget biztosít a gazdasági fenntarthatósággal szemben. Városfejlesztési kontextusban könnyen belátható azonban, hogy megfelelő megoldásokat csak a három egymástól különböző kritérium együttes teljesülésétől várhatunk.

A három fenntarthatósági kritérium értelmezhető a település szintjén is, azonban valójában minden szinten, a stratégiai tervezéstől egészen az egyes projektek szintjéig érvényesülniük kell. Az egyes városfejlesztési projektek szintjén az egyensúly felbomlása, különösen a gazdasági és a társadalmi fenntarthatóság kérdése már rövid távon is ellehetetleníthetnek egy projektet.

A közösségi tervezés felelőssége a fenntartható városfejlesztésben

ezért a következő mátrix mentén határozható meg:

	stratégiai tervezés	szabályozási tervezés	fejlesztési vagy projekttervezés
ökológiai fenntarthatóság			
társadalmi fenntarthatóság			
gazdasági fenntarthatóság			

A fenntartható építészet kidolgozott kritériumai és módszerei csak korlátozottan adaptálhatók a városi léptékre. A városi szintű összefüggések a morfológiában is új eszközrendszereket

¹ A Brundtland-jelentés alapján

² Herman E. Daly munkássága nyomán

igényelnek, amelyeket ki kell egészíteni a gazdasági és társadalmi fenntarthatóság mérésének metodológiájával az urbanisztika társtudományaiából. A fenntarthatóság városi értelmezése párhuzamosan jelent elméleti kutatást, az idáig elért eredmények és a hatályos politikák elemzését, illetve a településtervezés új szempontú módszertanának kidolgozását.

Mindenknek figyelembe vételével a fenntartható település témakörében az Urbanisztika Tanszék aktuális kutatási terveihez (TÁMOP, OTKA) is igazodva a következő tematikákkal indítható PhD dolgozat:

Településrendezés:

- *A városforma és a mindennapi közlekedési energiafogyasztás összefüggésének modellezése*
- *Városias beépítési típusok összehasonlító ökológiai fenntarthatósági elemzése*
- *Az építési szabályozás eszközszerének kritikája a fenntartható városfejlesztés szemszögéből*

Településfejlesztés:

- *Tömbrehabilitációs módszerek összehasonlító komplex fenntarthatósági elemzése*
- *A közterületi rehabilitáció komplex fenntarthatósági értékelésének indikátorrendszere*
- *Önkormányzati fejlesztési projektek összehasonlító komplex fenntarthatósági értékelése*